

وظایف پول

Functions of money

پول یک پدیده اجتماعی (Social Phenomenon) است که تعریفی سهل و ممتنع دارد. علت سهل بودن تعریف آن این است که همه مردم آن را می‌شناسند؛ اما وقتی بحث ماهیت و چیستی پول مطرح می‌شود تعریف دقیقی در این زمینه وجود ندارد. به همین دلیل، بحث پول از دو زاویه ماهیت پول و کارکرد (وظایف) پول مورد بحث قرار می‌گیرد. هنگامی که از چیستی پول سؤال می‌شود مقصود چیستی و ماهیت چیزی است که وظایف پول را انجام می‌دهد. هیکس (Hicks, ۱۹۶۷) معتقد است که پول چیزی است که وظایف پول را انجام می‌دهد. فیشر (Fisher, ۱۹۷۱) معتقد است که هر کالایی که پول نامیده می‌شود، باید به‌طور عام در مبادله قابل پذیرش باشد و هر کالایی که به‌طور عام در مبادله پذیرفتنی است باید پول نامیده شود. در ادبیات نظری اقتصاد پولی سه دیدگاه در مورد عملکرد پول وجود دارد. دیدگاه اول معتقدند که پول همه‌کاره است (Money Is All Matter). این دیدگاه به مکتب پولیون (Monetarists) معروف است و معتقد است که برای از بین بردن رکود در اقتصاد سرمایه‌داری باید از ابزارهای پولی استفاده کرد. این مکتب با مطرح شدن «نظریه مقدار پولی» فیشر مطرح شده است و با استفاده از نظریه میلتون فریدمن (Milton Friedman, ۱۹۶۹) با عنوان «نظریه شیکاگو» تکمیل شده است. دیدگاه دوم معتقدند که پول هیچ‌کاره است (Money Is not Matter). رهبری این گروه از اقتصاددانان را کینز (Keynes, ۱۹۳۶) بر عهده داشته است. کینز معتقد است که برای مقابله با رکود در اقتصاد باید مدیریت مؤثر تقاضا با استفاده از سیاست‌های مالی صورت گیرد. دیدگاه سوم معتقدند که پول هم‌کاره‌ای است (Money Is a Matter). اقتصاددانان طرفدار این دیدگاه معتقدند که برای مقابله با رکود اقتصادی باید هم از سیاست‌های پولی و هم از سیاست‌های مالی استفاده کرد.

بنابراین، هنگامی که کالایی به‌عنوان پول وارد مبادله می‌شود، آنچه از نظر عرف و عقلانی بودن اهمیت دارد، ارزش مبادله‌ای (Exchange Value) آن است، نه ارزش مصرفی یا کالایی آن (Use value). ارزش کالایی پول با ارزش مبادله‌ای آن تفاوت فاحشی دارد (Cesarano, ۱۹۹۸). بر این اساس، فایده پولی همان چیزی است که عرف مردم و اقتصاددانان از آن به‌عنوان وظایف پول تعبیر می‌کنند و آن سه وظیفه‌ای است که کینز (۱۹۳۶) نیز بر آن‌ها تأکید کرده است:

- ۱- پول به‌عنوان وسیله مبادله (Medium of Exchange):
بر اساس این وظیفه، پول نقش واسطه‌گری در معاملات را بر عهده دارد.
- ۲- واحد شمارش یا قیمت‌گذاری (Unit of Account):
اندازه‌گیری ارزش مبادله کالاها به‌وسیله پول تسهیل می‌شود. ابتدا ارزش کالاها در قالب پول رایج کشور تعیین می‌شود و آنگاه بین هر دو کالایی که ارزش مبادله برابر دارند، برابری پولی بر اساس واحد شمارشی که پول نامیده می‌شود برقرار می‌شود.
- ۳- ذخیره ارزش (Store of Value): کینز با تأکید بر نقش حفاظت از ارزش پول، آن را رابطه بین زمان حال و آینده در نظر گرفته است. بنابراین، در تحولاتی که در طول زمان در مورد پول اتفاق افتاده است، باعث شده است که پول هم‌زمان یک سری وظایف داشته باشد. از طرف دیگر، به‌عنوان یک واحد اندازه‌گیری ارزش کالاها و خدمات بعضاً دچار تغییر ارزش می‌شود و ماهیت متغیر پیدا می‌کند و این منشأ بسیاری از مشکلاتی است که در جوامع مختلف ایجاد می‌شود و نتیجه نظام پولی مربوطه ایجاد تورم و زیان‌های رفاهی ناشی از آن می‌شود (Lucas, ۱۹۵۶; Bailey, ۲۰۰۰).

کتاب‌شناسی

- Bailey, M.J. (۱۹۵۶). "The Welfare cost of inflationary finance", *Journal of Political Economy*, ۶۴(۲): ۹۳-۱۱۰.
- Cesarano, F. (۱۹۹۸). "Providing for the Optimum Quantity of Money", *Journal of Economic Studies*, ۲۵ (۶): ۴۴۹-۴۴۱.

Fisher, I. (۱۹۷۱). *The Purchasing Power of Money: Its Determination and Relation to Credit, interest and crises*, New York: MacMillan.

Friedman .M. (۱۹۶۹), *The Optimum Quantity of Money and Other Essays*, Chicago: Aldine, PP. ۸۱-۹۳.

Hicks, J. R. (۱۹۶۷). *Critical Essays in Monetary Theory*, Oxford: Clarendon press.

Keynes, J.M. (۱۹۳۶). *The General Theory of Employment, Interest and Money*, Palgrave Macmillan.

Lucas, R.E. (۲۰۰۰). "Inflation and welfare", *Econometrica*, ۶۸(۲): ۲۴۷-۲۷۴.

حجت ایزدخواستی

عضو هیئت علمی دانشگاه شهید بهشتی

دانشنامه اقتصاد